

oyskari manning. Föroyingar í minni upplivir og gott sum onga konkræta danska fyrirsítingarlíga ávirkun í gerandisdegnum.

Draga vit saman um, so kunnu vit siga, at

Σ *nordurlenska hugmyndin viknar álvarsliga millum danir*

Σ *danskir politikkarar hava mist stóran part av sínun valdi til embætisverkið*

... og hetta hevur við sær, at danir ikki kenna á sær eina moralska-politiska skyldu at geva Føroyum eina serstöðu, og slíkar loysnir eru uppaftur meiri óhugsandi við øktu valdsstöðunum hjá embætismennunum innan politisku skipanina.

Σ *føroyingar vilja alt meiri verða rannsóðir sum modernaðir*

Σ *donsk fyrirsíting er so gott sum horvin seinastu árin og yvirtíkin av føroyingum*

... og hetta hevur við sær, at føroyska sjálvskenningar og føroyingar kenna seg alt meiri sum harrar í egnum húsi og ikki vilja sættast við hugsanina um, at nakar skal leggja okkum lag á.

Upp á tjóðlegg ...
Samstundis sum danir víðurkendis okkum sum tjóð fingur vit partvís ræði á egnum víðurskiftum og vit fingur skipað kredittvíðurskifti v.m., og saman við fóstum og nøkrum hessini kontantum veitingum av og á, fór tað smátt um smátt at ganga framá búskaparlíga, og síðani við rúskandi ferð...

So leingi vit hava kunnað passað okkum sjálvi og danir ikki hava lagt seg út í konkræta mál, so hava vit víðurkent og kunna liva við, at myndugleikar í Keypmannahavn eisini vóru okkara myndugleikar. Teir skuldu bara ganga út og annars halda lágan profil ...

Í 6. oktober 1996 vaknaðu vit við kaldan drem. Búskapurin stóð á leirfótum og danir kundu seta treytirnar fullt og heilt. Danska reaktiónin er konsekvent: teir tákta okkum og siga, at vit kunnu vera so modernað og so sjálvstøðug sum vit vera vilja, men enn hava vit nógv at læra, skulu vit vera tikið fyrí fullt ... Og nú liggja vit so her, harrar í egnum húsi, spillblottað og hvít og blá og reyð av eyðmýkjandi politiskari spanking.

Hetta hevur sum vera man havt við sær eina rannsakun av, hvørjey teir verulígu víðurskiftini millum Føroyar og Danmark eru. Hvat er ein statúr? Ein fleirlíðaður stovnur (lógáva, fyrirsíting og dómsvald), sum hevur ræði innan eitt avmarkað landaeki og sum hevur rætti til at gera lógir og fyriskipanir fyrí hetta øki, og rætti og makt til at siggja til, at hesar lógir og fyriskipanir verða settar í verk og yvirhildnar. Á hendaðan hátt er Heimastýrið ein partur av danska statinum.

Staturin er staturin hjá øllum borgarum, t.v.s. hevjaður upp um seráhugamál hjá einstøkum borgarum. Tað ber ikki til at hugsa sær at staturin er "partiskur". Vit kunnu siga, at *hugmyndin um uppiðri* er broytt í mun til víðurskiftini undir einaveldinum og frammanundan, tað ið tann, sum var høgt uppá strá kundi brúka statin til egið gagn, meðan

Jørgen Hattemager og Mar-en í Kæret máttu lata sær lynda tað, sum kom burtur úr telvngini hjá teimum stóru. Hvat er tað vit hava upplívað í bankamálinum? At danski staturin og Den Danske Bank hava kastað saman ímóti føroyingum. Den Danske Bank er í prinsippinum einki annað enn ein danskur borgari, og her upplívað við so, at staturin kastar saman við einum borgara ímóti eini ávísari fjøld av øðrum borgarum. Hetta er so grundleggjandi í stríð við hugmyndina um statin, at álítið er álvarsliga brotið millum føroyingar.

Uppvið framkomuni av modernaða statinum hongur eisini hugmyndin um fólkareði. T.v.s., at fólksins vald umbøð (og nú eisini almenningurin sjálfur) hevur rætti til innliti, hvat statsliga fyrirsítingin hevst at. Vit kunnu siga, at *hugmyndin um aftanfyrí/frammanfyrí* er broytt í mun til víðurskiftini undir einaveldinum og frammanundan, tað ið summi høvdu atgongd til vitanina um, hvat fyrirsíting handan tjøld og summi ikki. Og hvat fáa vit so at vita frá okkara egna statum, hvat fram er farið í bankamálinum. Einki! So galið er tað, at sohvort sum bløð, útvarp og sjónvarp fáa hendur á ymisk skjól í málinum, so liggja okkara egna politikarar á knøvm fyrí at fáa eitt eintak ...!

Vit og hini
Modernaði staturin kemur fram sum sokallaður national-statúr, t.v.s. at danski staturin er ein statúr fyrí danir, norski staturin sum ein statúr fyrí norðmenn o.s.frv. Uppvið framkomuni av modernaða statinum hongur sostatt eisini *hugmyndin um vit/hini*. "Vit, danir, og so hini," "vit, norðmenn, og so hini," o.s.frv. Men hugmyndin um national-statúr passaði ikki altíð so væl í pløging við tjóðskaparlíga veruleikan; fólk í Jútlandi, t.d. kendu seg ikki partu sum danir fyrst í farnu øld, - teir ívaðust í, um teir skuldu vera danir ella tyskarar! Tí máttu teir sannførast um, at teir vóru danir, - Keypmannahavn mátti gera teir til danir ... Tað sama við føroyingum: "De skal have den vilje at være danske," segði danski ríkisdagslimurin D.G. Monrad sum kunngøtt.

100 ár gingu, áðrenn tað politiska Danmark boygdi seg og víðurkendi, at føroyingar ikki vilja roknað sum danir. Nú er tað einki eindømi, at ein statúr víðurkendi tjóðskapin hjá einum minniluta innanfyrí ríkismark (fransmaður er t.d. hann, sum byr innanfyrí franskt ríkismark og er ríkisborgari í Fraklandi; so kann hvør sum vil mentannarlíga etc. vera tyskarir ella italianari sum hann vera vil). Men munur er á, - ikki á tjóðskapinum sum so, men á støðum hjá minnilutanum innan ríkiskarmin: Meðan tyski minnilutin við fronskum ríkisborgararætti

byr í sjálfum høvuðslandinum, so liggja Føroyar handan hav utan fyrí danska jørð og víðurskiftini her eru heilt ólík teimum dansku.

Hetta hevur við sær eina marghátliga statskonstruktion, tað ið hugsað verður um, at staturin fyrí at hava undirtøku millum ríkisins borgarar skal vera staturin hjá øllum borgarum: Hóast føroyingar og danir eru borgarar í sama ríki, so kenna føroyingar seg á ongan hátt sum partur av einum danskum "vit"; kortini hava vit víðurkent myndugleikarnar í Keypmannahavn sum "okkara" myndugleikar!

Tvær fortreytir hava verið fyrí, at heimastýrisskipanin hevur kunnað sloppið undan mótsøðum:

Σ *at danskir embætismenn her og í Danmark ikki trøðka okkara tjóðskap á tærnar, herundir at teir hava verið noyðdir at seta seg inn í teir serlígu føroysku víðurskiftini og innrættað sína embætisfærslu hærftir*

Σ *at danir og føroyingar ikki hava mótsíðandi áhugamál í stórum spurningum, sum nema við fólksins daglíga lív*

Bankamálið og øll gongdin síðani hevur ávdukað, at hesar fortreytir ikki longur eru til staðar, og at vit tiskil eru komin til eitt vegamót í víðurskiftinum Føroyar og Danmarkar ímillum. At tað hevur drigið sundur millum føroyingar og danir, sum eg áður havi verið inni á, hevur ikki bert sett spor í *fólkahugsanini* í Danmark og Føroyum. Við heimastýrisskipanini (ella rættari: longu í 1940) setti Føroyar sjøtli á ein útvíking, sum í størri mun enn áður byggi á egnar fortreytir; og hetta hevur náttúrlíga havt við sær, at føroyingar og danir hava hildið hvørt sína leið og alt meiri hava mótsíðandi áhugamál, sum ikki kunnu sameinast: ES-málið, grindamálið, fiskivinnumál, olju- og undirgrundarmál, bankamálið etc.

Tað má støkka *Sama hvussu vit venda og snara spurninginum, so skerst tað ikki burtur, at myndugleikarnir í Keypmannahavn ikki longur kunnu vera okkara myndugleikar*. Útvíkingurin hevur undir øllum umstøðum færað Føroyar og Danmark so langt frá hvørjum øðrum, at tað ikki ber til at fyrísita ella at hava eftirlit við føroyskum víðurskiftum úr Keypmannahavn. Og hartil kemur, at danir í mongum færum koma at fyrísita og hava eftirlit við málsokjum, har danir hava áhugamál, ið ganga ímóti teimum føroysku. Tá ið tað sansaði at strategiskum danskum áhugamálum máttu teir reagera, og so kundi háfløvgd tjóðskapar-

DANNY TRANSPORT

- tá okkurt skal koyrast ella goymast

Tlf. 19192

lig víðurkenning vera tað hon vera vildi. Og hvat um tað? Skulu vit siga danir ringar fyrí at teir brúka sína makt, tað ið á stendur, til at verja teirra egna áhugamál ...?

Bankamálið hevur sostatt ikki í sær sjálvum broytt víðurskiftini millum Føroyar og Danmark. Bankamálið er ein staðfesting av, at heimastýrisskipanin ikki longur er ein nýtiligur karmur fyrí lívi føroyinga, - hvørki politiskt ella búskaparlíga. Skal tað vera liviligt, so kunnu vit ikki longur bert taka politiskar og fyrirsítingarlígar avgerðir á summum økjum; vit mugu hava fulla heimild og fulla ábyrgd á øllum økjum. Framhaldandi heimastýri er at líkna við eina óbeinleiðis politiska samtykt frá føroyskari síðu, ið kann orðast nakað soleiðis: Í teimum færum, har dansk og føroysk áhugamál eru so mótsíðandi og so stór, at annar parturin má dvína, har skulu føroysku áhugamálini dvína!

Í dag fara vit øll á 14. september-hald. Danska fara vit aftur um 50 ár, men tað verður tað sum føroyskir ríkislovgarar. Óðrvisi fær tað ikki veri. Antin tað verður í einum púra óheftum ríki, í eini ríkja-samgongu ella eini personal-unión fer tíðin at vísa. Nú er tann stundin komin, at vit skulu skifta orð um, hvussu vit skulu innrætta okkum og hvussu vit skulu liva í egnum landi. Vit sleppa ikki undan ...

Ólavur Waag Høgenesen

TELDU-DREYMAR?

GER OLIVETTI KVETTI!
Aldri hava tilboðini verið betur og tilhoyrið meiri...hyggið bert her!

OLIVETTI PCS 5130

-PENTIUM 100Mhz
-850Mb Harðdisk
-14" litskerm
-Mús og knappabórð
-Wind. 95 og Works 4.0
-CorelDraw
-Fax-modem
-Ljódskort
-CD rom
Við 8Mb RAM

13.200,-
V/ MVG

OLIVETTI PCS 5140

-PENTIUM 133Mhz
-1,2 Gb Harðdisk
-14" litskerm
-Mús og knappabórð
-Wind. 95 og Works 4.0
-CorelDraw
-Fax-modem
-Ljódskort
-CD rom
Við 8Mb RAM

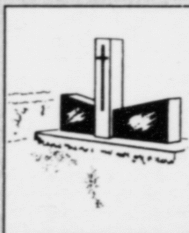
15.800,-
V/ MVG

8Mb RAM eyka 620,-
V/ MVG

COM-DATA P

TØRSHAVN, Tlf 16173
KLAKSVÍK, Tlf 56173
GLYVRAR, Tlf 49840

GRAVSTEINAR & KANTSTEINAR

GRAVSTEINAR frá kr. 4.200,-
KANTSTEINAR frá kr. 550,-/m
SÍÐUR w/SKOYTI frá kr. 800,-/m

Vit senda príslista við litmyndum

Síggið framsýning okkara í Runavík og í R. C. Effersøesgøtu 19 í Havn. Ringið og avtalið tíð

DANSTEIN

Runavík - Tórshavn
Tlf. 47512 - 18323 - 88050 - 84512

☆ Svarar eisini eftir arbeiðstíð ☆

variant

Posar, bustir og slangur til flest allar dústsúgvargar

DULAMENN

Dr. Jakobsgøta 18 100 Tórshavn, Tlf. 15496